

Katastrofernas årtionde

Dagens bild, som verkligen inte är gammal, illustrerar dock en gammal företeelse. Det är ett kors som idag återfinns på Slottskyrkogården. Låt oss förflytta oss till 1830-talets Jönköping och uppleva allt elände som Jönköpingsborna fick utstå. För oss nutida människor är de umbärande som då drabbade staden omöjliga att förstå.

Det startade redan 1831 med en mycket omfattande översvämning. Ur samtida tidning kan citeras: *"Redan på förmiddagen den 18:e (i Juli månad 1831) nedgöts utur mörka, af åskblixtar då och då, genombrutne moln, digra störtkurar"*. Det våldsamma regnet som skildras i tidningen fortsatte hela dagen och många av de som gick och lade sig på kvällen fick på morgonen vada från sina sängar. Man var nämligen van vid översvämningar i staden och trodde nog att det skull avlöpa lyckligt.

Båt från Kålgården

Staden låg lågt, framförallt nuvarande Kålgården, Smedjegatan och Östra Torget. Man färdades via båt på Kålgården och över kajerna ner i Munksjön! Östra torget stod också under vatten. De många handelsmännen som hade sina butiker utmed Smedjegatan och sina förråd ut mot Munksjön fick se sina förråd förstörda. Så nu vet vi var de boende på Atollen och Kålgården har att vänta sig i framtiden.

Stjärnan drabbades av Kolera

Ett par år senare, den 4 augusti 1834 drabbades befolkningen av ytterligare en tragedi, modell större. Denna dag kom ett resande teatersällskap till Jönköping. Det var en ensemble från Kungliga Teatern i Stockholm, som varit på turné. De kom närmast från Göteborg. Innan de åkte därifrån hade en koleraepidemi utbrutit. Detta var de ovetande om, men när de kom till Jönköping, så insjuknade deras stora stjärna, den "tvåfagre" Anders Collberg.

Lit de parade

Han blir sängliggande och undersöktes av stadens sjukvårdsexpertis. De kom fram till att han drabbats av kolera. Han dog den 8 augusti, 31 år gammal och smittan hade därmed spridit sig i Jönköping. Flera som varit i direkt beröring med honom dog hastigt. Eftersom han var en känd person låg han på lit de parade på ett hotell i staden och många damer, som hade honom som sin idol, vallfärdade till kistan för att få se honom och ta farväl. De modigaste klippte till och med en hårlock av honom för att ha som minne. Hedvig Rydberg har en sten rest över sitt minne på Slottskyrkogården, det är oklart om hon verkligen är begravd där och nästan vid hennes sida ligger Anders Collberg begravd.

Spreds snabbt

Det senare i kombination med en värmebölja som gav temperaturer på 46 grader i solen, ledde till gjorde att smittan spreds snabbt och efter bara 14 dagar hade den spridit sig till hela staden. Det stora antalet sjuka gjorde att det blev nödvändigt att öppna ett antal tillfälliga sjuklokaler. Ett på Liljeholmen, ett vid Östra Torget och ett på gården Tolarp. Den 9 september ansågs epidemin över och då hade 1 352 personer insjuknat och av dessa hade 620 stycken dött. Den mest kända, efter Collberg, var Hedvig Rydberg, Viktor Rydbergs mor.

Jönköping var den stad i Sverige som procentuellt drabbades hårdast av koleran. Problem uppstod med att få plats att begrava alla dödsoffer. Bland annat inrättades en speciell kolerakyrkogård i Järstorp, på Järstorps prästgårds marker. Denna kyrkogård är en typ av massgrav, där kistorna står efter varandra av utrymmesskäl. Kolera återkom, dock med lindrigare konsekvenser både 1851 och 1853.

Efter smittan kom lågorna

Om 1834 var kolerans år var 1835 den stora stadsbrandens år. På Väster, ungefär vid nuvarande korsningen Västra Storgatan-Parkgatan startade i ett kök en brand. Stadens brandpersonal kallades ut och från fästningen sköts alarmskott. Sex timmar efter brandens utbrott hade man, efter det att man rivit ett antal hus för att få en brandgata, fått elden under kontroll. Som vanligt när det brann mycket blåste det, i detta fall en stark västlig vind. Tolv större gårdar, ett trettiotal magasin och lador hade brunnit ner och 168 personer blev husvilla. Inget ont som inte har något gott med sig. I detta fall möjliggjorde branden att man kunde upprätta en ny

stadsplan och får ordning bland annat på de tre långgatorna, Trädgårds- Barnarps- och Kyrkogatan.

Ett minst sagt katastrofalt årtionde. Numera tycker stadens mödrar och fäder att det är en tragedi att Jönköping tydligen inte skall få en järnvägsstation. Då skall dagens politiker varit med på 1830-talet. Vad är det han säger Hasse Alfredsson: ” Spik i foten, under franska revolutionen högg dom huvudet av adelsmännen som limpskivor”!

Göran Nell